

Ds Jaco Zuurmond

26 april 2015 – 4e Paaszondag
Hooglied 2,8-17, 1Johannes 3,1-8, Joh. 10,11-16
Dit is mijn lichaam...

Gemeente van de Opgestane,

Sta op, vriendin. Mooi meisje, kom!

Sta op, vriendin. Mooi meisje, kom!

Over Opstanding mag het gaan, moet het gaan, in de Paastijd.

Over mensen die weer mens worden. Over leven dat opbloeit. Omdat mensen elkaar weer laten bloeien.

En het Hooglied in de Paastijd daagt ons daarbij uit om zo lichamelijk mogelijk naar Opstanding te kijken.

De springende benen doen mee, de dansende voeten, de lieflijke stem, het bekoorlijke gezicht...

Het oog geniet van de bloemen op het veld. Het oor verliest zich aan het koeren van de duif. Terwijl de neus zich verlustigt aan de geuren van het voorjaar: de geur van de wijngaard, de geur van de bergen. Alle zintuigen doen mee!

De Opstanding van Pasen kunnen wij niet lichamelijk genoeg verstaan.

Want de Opstanding betreft een mens van vlees en bloed. Net als jij en ik.

“Dit is mijn lichaam” en “dit is mijn bloed”, sprak die mens van vlees en bloed.

Straks bij onze viering van de Maaltijd van de Heer zullen deze woorden weer klinken. Als zgn. ‘inzettingswoorden’:

Dit is mijn lichaam, dit is mijn bloed.

Zo, tegen de heerlijke lichamelijkheid van het Hooglied aan klinken deze woorden ineens anders dan anders.

Heel anders dan anders. Confronterend anders dan anders.

Hebben we ze ooit serieus genomen?

Zien we achter deze woorden nog die concrete mens van vlees en bloed. Voelen we in de symboliek van brood en wijn überhaupt nog iets van de tastbaarheid die juist een mensenlichaam heeft? Voelen we de intimiteit van het aanraken en het aangeraakt worden? Dit is mijn lichaam...

Een verkenning...

In één van de gespreksgroepen over het boek ‘wat doe ik hier in Godsnaam’ van Carel ter Linden spraken wij over doop en avondmaal – de beide sacramenten van het protestantisme.

Tot onze verrassing constateerden we een verschil: Bij de symboliek van de doop kost het ons eigenlijk geen moeite om de symboliek van het water mee te beleven. Het water van de doop is het water van de Rode Zee, is het water van de vloed van Noach. Je weet ergens allemaal wel hoe het voelt om kopje onder te gaan, om reddeloos kopje onder te gaan... en dat beleef je, hoe miniem ook uitgebeeld, helemaal met de dopeling mee. De doop is tastbaar. Het water van de doop is tastbaar, voelbaar. En juist die tastbaarheid werkt.

Brood en wijn zijn even tastbaar als het water van de doop. Maar daar, bij dat brood en de wijn, werkt de tastbaarheid veel minder – zo ervoeren de leden van de gespreksgroep, maar ik denk dat u dit verschil helemaal kunt meemaken. Bij het water van de doop denk ik aan de rivier, voel ik de zee. Maar wie denkt bij het avondmaalsbrood aan een concreet mensenlichaam... en bij de avondmaalswijn aan concreet mensenbloed?

Er is, zo ervoeren we in de genoemde gespreksgroep, zo veel dat in de weg staat. Allereerst is het avondmaal zo abstract gemaakt. De afstand tussen het beeld en de betekenis is zo groot geworden. Daar heeft de reformatie zeker aan bijgedragen door toch vooral te onderstrepen dat het avondmaal beeldspraak is. Brood is brood en blijft brood, wijn is en blijft wijn, zo roept de reformatie. En dat klopt natuurlijk wel. Maar tegelijk draagt dit onderstrepen van de beeldspraak niet bij aan de beleving. Het is met de symboliek in de liturgie wat dat betreft net als met een goede mop: op het moment dat het uitgelegd moet worden is er iets mis gegaan. Bij de viering van het avondmaal is iets misgegaan. De directe beleving zijn we al te zeer kwijt geraakt.

Daar kwam vervolgens nog een heleboel theologie bij. Theologie over een toornige God die van mensen genoegdoening eiste voor het kwaad dat zij deden... en die toen zijn eigen zoon, als mens, offerde... om met dit offer zijn woede te stillen.

Een God die eist dat er bloed vloeit... en dat bloed zou ik moeten drinken... Zo'n God wil ik niet. En dat bloed al evenmin. Het draagt niet bij aan de beleving...

Een paar jaar geleden hebben we in onze gemeente breed rond gevraagd wat mensen zoal beleven bij het avondmaal. En dat ging álle kanten op. Áls mensen überhaupt al wat beleven bij het avondmaal. Voor menigeen raken de verstoringen en de praktische ingewikkeldheid ons dieper dan dat brood en wijn ons nog raken.

“Dit is mijn lichaam”. Het Hooglied nodigt ons uit om door alle abstractie heen, en door alle verstoringen heen achter deze woorden toch weer die mens van vlees en bloed te gaan zien. En in deze woorden de eindeloze intimiteit te horen. “Dit is mijn lichaam”, zegt hij tegen ons, tegen jou, tegen mij. En met die woorden geeft hij zich helemaal aan ons over.

Dit is mijn lichaam. En het is pure liefde voor jou, voor jullie. Volstrekte solidariteit. Zonder enige voorwaarde. En zonder enige beperking. En die liefde houd ik vol. Voor jou, voor jullie. Al wijs je me af... ik blijf je liefhebben. Al nagel je me aan het kruis... ik blijf de liefde volhouden. Ik weiger te haten. Ik weiger me te verzetten. Ik weiger geweld te gebruiken. Al zal ik sterven... - de goede herder geeft zijn leven voor zijn schapen... - al zal ik sterven, ik blijf deze liefde leven. Sterk als de dood is deze liefde. Ik blijf er, helemaal voor jou. In het diepe vertrouwen dat deze weg van liefde zonder enig voorbehoud, van volkomen weerloosheid, de enige weg is van toekomst, voor mij, voor jou, voor ons. Daarom: Dit is mijn lichaam, dit is mijn bloed. Ik wil jou aanraken. Raak jij ook mij aan. Jij, zoals je bent, ik zoals ik ben. Ben je mooi, ben je jong, ben je oud, ben je ziek, ben je lelijk, gebrekkig, incontinent, verlamd? Ik neem je in mijn armen, ik druk je tegen me aan. Ben ik mooi, ben ik jong, ben ik lelijk, lijdend, ziek, niet om aan te zien, bloederig, vies... hou van me, neem me in je armen.

Mijn lief is voor mij, en ik ben voor hem – zo zingt het meisje van het Hooglied. Een volledige wederzijdse overgave.

Dit is mijn lichaam..., met die woorden geeft Hij zich aan ons over, die Éne wiens leven, sterven én opstaan wij gedenken in de maaltijd. Dit is mijn lichaam – zegt Hij, en we kunnen het niet concreet genoeg verstaan. Neem het, éét, drink. Beleef helemaal... mij, zo tastbaar als maar kan. Omdat het mij om jou gaat, zo tastbaar als maar kan.

(...)

En dat brood en die wijn delen wij vervolgens met elkaar. Dat is zeg maar de horizontale dimensie van de maaltijd van de Heer. Een wezenlijk onderdeel van onze viering. Niet voor niets delen we in onze lopende kring aan elkaar, met elkaar.

Maar dat is nogal wat! Het is nogal wat als mensen elkaar brood en wijn geven. Lichaam en bloed.

Dit is mijn lichaam... dit is mijn bloed – zo zeggen we aan elkaar. En we geven het elkaar in handen.

Ik ben er voor jou. Niet een beetje, maar helemaal. Dit is mijn lichaam, dit is mijn bloed. Alles wat ik ben. Ik ben er voor jou, zonder enig voorbehoud. Zonder reserves, zonder bloedeloos compromis omdat ik je zelfs geen bed-bad-en-brood gun... Nee, zonder iets van mezelf achter te houden. Ik geef mij helemaal aan jou over. Al het mijne is het jouwe. Al jouw nood is mijn nood.

Tegen de heerlijk concrete lichamelijkheid van het Hooglied aan blijkt ons onderlinge delen ineens eindeloos intiem. Brood en wijn staan tastbaar voor wie wij zelf zijn. Voor de volkomen overgave. Voor de volstrekke solidariteit. Voor eindeloze, tastbare, nabijheid. Mijn lief is voor mij, en ik ben voor hem – zo zingt het meisje van het Hooglied. Ik ben er voor jou, en jij voor mij... vertellen mensen aan elkaar als ze brood en wijn delen.

Dat zouden we natuurlijk nooit tegen elkaar durven zeggen... als het niet eerst tot ons zou zijn gezegd... door die Éne, die zich zonder voorbehoud aan ons heeft overgeleverd, tot in de dood toe die mensen elkaar aandoen – om uit die dood weer op te staan. Als tastbaar lichaam van liefde, sterker dan alle dood.

Amen